

det är egenskaper som fredlighet och jämställdhet som har varit vårt vinnande koncept genom år miljonerna! Jag har nu också fått lära mig att det inte är savannen som är vår ursprungliga hemvist, utan att det var människor längs kusterna som med hjälp av olika verktyg skaffade sig en så pass proteinrik föda att det blev energi över för hjärnan att växa.

En liten grupp människor utvandrade från Afrika och gav upphov till resten av världens befolkning. Det gör att den genetiska variationen är större mellan afrikaner än mellan världens befolkning i övrigt. Det är inte korrekt att dela in människogrupper i olika raser. Vi är genetiskt sett en alldeles för homogen art för det. Vi är alla från Afrika!

Vad fick då människan att ge upp det lättjefulla samlarlivet och inordna sig i det vi nu kallar civilisation, där de som arbetar får slita betydligt mer än de genomsnittliga tre timmars arbete per dag som behövdes hos samlarfolket? Möjligen var det så att där människan drog fram utrotade hon de stora däggdjuren med matbrist som följd, vilket nödvändiggjorde jordbruket. Folket blev bofast och feodalsamhället föddes, där några få tog makten över andra.

Lasse Berg skriver som en journalist, och när man läser boken får man intrycket att det är en enda lång tidningsartikel. För mig är det störande att han delvis använder meningar som inte är fullständiga. Är det kanske en vana bland skribenter för att komprimera texten eller helt enkelt ett sätt att skapa närvaro och dramatik?

Likaså känns några ordval främmande för mig t ex benämningen »det svar ta Afrika«. Har man som Lasse Berg bott i Afrika under långa tider har man kanske auktoritet att använda den benämningen, men för mig låter det kolonialt. Likaså tycker jag det låter märkligt att kalla forskarnas miljoner år gamla fossilfynd av människoskelett för deras »flickvänner«. Källhänvisningarna är inte så utförliga som man kan kräva av en faktabok. Det är svårt att hitta en originalartikel när hänvisningen, som den gör vid några tillfällen, går till andrahandsinformation från dagspressen.

Som medicinare skulle det vara intressant att veta vilket sjukdomspanorama den ursprungliga människan var utsatt för. Det kan förstås bara bli spekulationer, men man kan ju snegla på de folkgrupper som har ett levnadssätt liknande den ursprungliga människans. En god nutrition i kombination med varierade motoriska rörelser och små grup-

peringar torde ha gjort människan mindre sårbar för belastningsskador och epidemier. Om en stor del av vätsketillförseln kom från frukter kan man ju tänka sig att sjukdomar till följd av förorenat vatten var mindre vanliga. Detta kan ju vara ett uppslag för författaren Lasse Berg att spinna vidare på och publicera i Läkartidningen!

Sammanfattningsvis är det en upplevelse att läsa den här boken, och jag fylls av vördnad inför historien och de unika fynd som gjorts från människans förhistoriska tid.

En bok som ställer fler frågor än den ger svar

I den absoluta frontlinjen. En bok om forskningsstiftelserna. 503 sidor.

Författare: Sverker Sörlin, redaktör.

Förlag: Bokförlaget Nya Doxa; 2005. ISBN 91-578-0465-6.

Recensent: Henrik Zetterberg, med dr, leg läkare, institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Göteborgs universitet, och laboratoriet för klinisk kemi, Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

Boken berättar historien om de tio första och turbulenta åren för Vårdalstiftelsen, Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen), Stiftelsen för strategisk forskning (SSF), Riksbankens Jubileumsfonds kulturdonation och MISTRA. Dessa stiftelser inrättades i en tvåstegsprocess i början av 1990-talet med grundplåten ur löntagarfonderna för att förnya svensk forskning med särskild inriktning på områden av betydelse i ett tillväxt- och näringspolitiskt perspektiv.

Boken bygger på ett forskningsprojekt vars syfte var att undersöka ovannämnda stiftelsers effekter på forskningssys-

temet i stort och på universitetet och högskolorna i synnerhet samt Sveriges internationella konkurrenskraft. Det är en imponerande, men ordrik, genomgång av det ekonomiska klimat som drev igenom bildandet av stiftelserna och de forskningspolitiska modesvängningar som ägde rum under stiftelsernas första dekad (och fortfarande äger rum). Av särskilt intresse för den medicinska forskaren torde kapitlet om strategisk biomedicinsk forskning vara.

Boken som helhet brottas emellertid med ett antal inte helt triviala problem. För det första är forskningsprojektet på vilket den bygger finansierat av stiftelserna själva. Det påpekar Sverker Sörlin ärligt i ett inledande avsnitt. Redaktören försäkrar att detta inte påverkat kapitelförfattarna, men som utomstående läsare kan jag inte låta bli att fråga mig om detta faktum åtminstone till en del förklarar vissa kapitels mycket deskriptiva innehåll. För det andra ställer boken långt fler frågor än den ger svar (vilket kanske hör till sakens natur).

Vad som är klart efter upprepade genomläsningar är att stiftelserna idag befinner sig i ett mycket intressant läge. Stiftelserna skulle från start vara tidsbegränsade satsningar. De skulle stödja strategiska projekt med stor chans till lyckosam kommersialisering, varvid projektstödet skulle kunna upphöra. Den sistnämnda utvecklingen har skett endast i liten omfattning. I stället förefaller det som om stiftelserna från många håll nu uppfattas som en permanent del av forskningssystemet. Deras framtida finansiering är dock långtifrån säker och extremt beroende av vilken forskningspolitik vi får under de närmaste åren.

Något svar på frågan om stiftelserna har varit bra eller dåliga för svensk forskning ger inte boken. Frågan är kanske helt enkel för invecklad, då det ter sig oerhört svårt att mäta forskningssatsningars effekter. Som författarna påpekar kan det vara för tidigt att utvärdera detta.

Hur som helst är man som politiskt oskolad medicinsk forskare förvirrad på ett högre plan efter avslutad läsning samtidigt som man har lärt sig en massa om forskningspolitik och den lösa grund på vilken forskningsstrategiska satsningar vilar.